

1

PO NUDŽIŪVUSIO MOLIŪGO ŠAKNIMIS IZABELĖ APTIKO nedidelę keraminę šukę. Pavasaris pasitiko šalnomis – dar savaitė šlapio ištižusio sniego ir balų, ir dabar, beveik prasidėjus vasarai, daržas atrodė visai sunykęs. Pupelės, ridikėliai, žiediniai kopūstai – visi parudavę ir nupuvę. Izabelė klūpėjo keturpėsčia su pirštinėmis, užsidėjusi skrybėlę su virvele ir rovė mirštančius augalus. Šukė prapjovė pirštinę, palikdama joje mažytę skylutę.

Tačiau žaizda neatsivėrė, nekraujavo. Izabelė nusimovė pirštinę ir įtempė delno odą, ieškodama, kur įsipjovusi. Iš esmės nieko nepajuto, tik skausmo užuominą, bet ir ta netrukus praėjo.

Grįžusi namo nuplovė duženą ir laikė ją drėgnose rankose. Mėlyni žiedai palei apvadą, kiškio kojos dalis toje vietoje, kur nuskilo. Kadaisė ši lėkštė priklausė rinkiniui, jos motinos mėgstamiausiam – gerieji porceliano indai, skirti šventėms, svečiams. Kai motina dar buvo gyva, rinkinį laikė įstiklintoje komodoje valgomajame, ir buvo nevalia jo liesti. Nuo jos

mirties praėjo daug metų, o lėkštės vis dar stovėjo nenaudojamos už stiklo. Retomis progomis, kai broliai atvažiuodavo į svečius, Izabelė padengdavo stalą kasdienėmis lėkštelėmis, o Hendrikas bandydavo atidaryti komodą vis kartodamas: „Iza, Iza, nagi, kokia prasmė turėti gerų daiktų, jei negali jų liesti?“ O Izabelė atsakydavo: „Jie ir neskirti liesti. Jie skirti saugoti.“

Nebuvo jokio paaiškinimo, iš kur toji šukė atsirado ir kodėl buvo užkasta. Nė viena motinos lėkštė niekada nėra dingusi. Izabelė tai žinojo ir vis vien dabar patikrino. Rinkinys stovėjo taip, kaip ir paliktas: lėkštės, dubenėliai, mažasis pieno ąsotėlis. Vidury kiekvieno indo – trys kiškiai, besivejantys vienas kitą ratu.

Kitą dieną ji suvyniojo šukę į rudą popierių ir pasiėmė su savimi keliauti traukiniu į Hagą. Kai atvažiavo, Hendriko automobilis jau stovėjo šalia restorano, o jis sėdėjo prie vairo ir nuleidęs langus rūkė. Nykščiu trindamas akį, atrodė taip, tarsi dėl kažko su savimi ginčytųsi. Ji palinko ir ištarė: „Labas“, bet jis krūptelėjęs ir trinktelėjęs alkūne į langą papriekaištavo: „Dėl Dievo meilės, Iza.“

Ji įsėdo į automobilį šalia jo ir pasidėjo rankinę ant kelių. Jis išpūtė dūmą ir, palinkęs arčiau jos, triskart pabučiavo – po vieną sykį į kiekvieną skruostą ir dar vienąkart, dėl visa ko.

„Tu ankstyvas“, – tarė ji.

Jis atsakė: „Graži skrybėlė.“

Izabelė palietė ją. „Taip.“ Išeidama iš namų gerokai dėl jos nerimavo. Ji buvo didesnė nei ta, kurią paprastai nešiodavo. Papuošė ją ryškiai žaliu kaspinu. „Na, ir kaip laikaisi?“

„Ech, pati žinai.“ Jis nukratė cigaretę pro langą, atsilošė. „Sebastianas prakalbo norįs grįžti namo.“

Izabelė dar kartą prilietė savo skrybėlę, jos viršų. Giliau stumtelėjo smeigtuką. Neseniai Hendrikas paskambino ir pranešė, kad Sebastiano motinos sveikata pašlijo. Sebastianas nori ją aplankyti. Nori, kad ir Hendrikas važiuotų kartu. Izabelė nežinojo, ką jai atsakyti, todėl neatsakė nieko. Nekreipdama į tai dėmesio, informavo jį apie sodo būklę, apie tarnaitę Nelkę ir kad ji galbūt vogė daiktus, apie trikdančius Johano apsilankymus, nuo kurių jausdavosi iš tiesų keistai, ir apie neseniai išrašytą sąskaitą už automobilį. Tačiau Hendrikas nepasidavė.

„Turbūt man reikės važiuoti su juo, – tęsė nežiūrėdamas į ją. – Negaliu leisti jam važiuoti vienam, negaliu...“

„Radau šitą, – nutraukė jį Izabelė ir iš rankinės paėmė paketėlį. Atplėšė jį vis dar laikydama delne. – Užkastą sode. Po vienu iš moliūgų.“

Akimirką sutrikęs jis dvejojo. Tada skubiai sumirksėjo, įkvėpė, paėmė šukę ir apžiūrėjo. Apvertė ją. „Viena iš mamos lėkščių?“

„Taip, tiesa?“

„Aišku“, – atsargiai tarė jis ir atidavė šukę. Kitoje gatvės pusėje ginčijosi vaikštinėjanti pora. Moteris stengėsi užglaistyti ginčą, bet vyras tik dar labiau kėlė balsą.

Sulaikiusi kvėpavimą Izabelė tęsė: „Manau, kad Nelkė...“

„Izabele. – Hendrikas pažvelgė į ją, rankoje vis dar laikydamas cigaretę. Erdvę tarp jų drumstė dūmai. – Visoje provincijoje nebėliks nė vienos tarnaitės, jei ir toliau visas jas atleisi dėl kažkokių įsivaizduojamų minčių apie...“

„Įsivaizduojamų! Mane *apvogė*. Jos...“

„Tą *vienintelį* kartą, – atrėmė jis. – Tai atsitiko vieną kartą, ir ji buvo tokia jauna, Iza, nagi. Argi pati nebuvai jauna?“ Ji

nusuko nuo jo akis, jam teko pasilenkti, kad vėl sugautų jos žvilgsnį. Tada tyčia šmaikštesniu tonu jis pridūrė: „Argi aš kadaise nebuvau?“

Ir dabar jie nebuvo seni. Jai buvo beveik trisdešimt, jis – dar jaunesnis. Jauniausias iš jų visų. Ji suvyniojo šukę atgal į popierių ir įsimetė į rankinę.

„Be to, – pridūrė jis, – ji galėjo gulėti toje žemėje jau seniai. Galbūt kartą Luisas netyčia sudaužė lėkštę, supanikavo ir...“

„Motina būtų pastebėjusi“, – nukirto Izabelė.

Hendrikas nepriėmė to rimtai. „Na, kas žino, kaip tuos namus tvarkė prieš tai.“

„Ką turi omenyje – prieš tai?“

„Prieš mums atsikeliant. Kas nors kitas galėjo sudaužyti tą lėkštę. Jų visada buvo tik penkios, ar ne? Kas atsitiko su šeštąja?“

„Jos... Hendrikai. Tos lėkštės – motinos.“

„Ne, ne. Namą gavome kartu su... – jis neaiškiai sugestiku liavo, – indais. Kėdėmis.“

Jai buvo vienuolika, kai jie įsikėlė į rytinę apskrities dalį, o Luisui – vyriausiajam – trylika. Hendrikas buvo mažas, dešimties metų, melancholiško veido berniukas įdubusiais skruostais. Izabelė manė, kad jis nelabai ką prisimena iš tų pirmųjų dienų namuose. Dažniausiai jie kalbėdavosi apie praeitį: apie vaikystę Amsterdame, apie tėvą prieš susergant, apie gruodžio mėnesį mieste tvyrantį kvapą, apie žaislinį traukinuką, kuris vis važinėjo ratu.

Bet jis buvo teisus. Keista mintis, kuri anksčiau jos nė neaplankė, – juk jie atsikraustė į apstatytą namą, namą su viskuo. Jame netrūko bemaž nieko: paklodžių, puodų, vazų ant palangių.

„Bet tai buvo motinos...“ – Izabelė atsiduso. Jų motina mėgo kiškių raštą. Namuose jo buvo apstu: kiškių figūrėlės ant palangių, kiškiai ant židinio sienelės plytelių.

Hendrikas kalbėjo toliau: „Anksčiau turėjome... Ech, pameni, Amsterdame turėjome lėkščių su mėlynais varpeliais. Nors ne, regis, jos buvo tos moters, kurią dėdė Karelas tada buvo vedęs, ar ne? Argi ne ji mums ir paruošė namus įsikelti?“

„Dėdė Karelas niekada nebuvo vedęs“, – atrėmė Izabelė.

„Gi trumpai. Ta, aukšta. Su apgamu ant skruosto. Sveikindavosi jodeliuodama.“

„Ne.“

„Ji kurį laiką gyveno su mumis, kol prisijungė motina. Tikrai neprisimeni?“

Ji neprisiminė jokios moters. Neprisiminė nei jų atvykimo dienos, nei to, kad kas nors jiems rodytų, aiškintų, kur eiti, kur miegoti, kodėl lovos jau paklotos, jau...

„Nagi, nebesuk dėl to galvos, – tarė Hendrikas. – Ar girdi, Iza? Pakaks.“

Ji žnaibė plaštakos išorinės pusės odą. Liovėsi. Atsikrenkštė, trečią kartą prilietė skrybėlaitę. „Na, gal Luisas žinos.“

„Žinoma, – pasakė Hendrikas taip, tarsi mintis, kad Luisas ką nors žino, būtų juokinga. – Jis ketina atsivežti naująją savo merginą, ar sakė tau?“

Luisas dažnai į vakarienes atsivesdavo savo merginas. Paskutinis kartas, kai jie vakarieniavo, neapsiėjo be įvykių: Luiso porininkė su juo susipyko. Izabelė pagalvojo: „Na ir gerai“, o paskui suprato, kad Luisas, nelydimas nepažįstamų žmonių kompanijos, savo broliams ir seserims iš tiesų turi mažai ką pasakyti. Vakaras buvo ilgas ir slogus. Hendrikas smarkiai

prisigėrė ir iš pradžių labai triukšmavo, o paskui visai nutilo. Jai ir Luisui teko jį parvežti namo: Hendrikas lindėjo Luiso automobilio gale, paskui vėmė į griovį prie savo namo. Tą kart pro langą pasirodė Sebastianas su chalatu ir šūktelėjo: *Jė-zau, ką jūs jam padarėte?*

„Rezervavau trims“, – pareiškė ji Hendrikui. Iš principo, vien todėl, kad Luisas ir vėl jai nepranešė, jog atsiveš merginą. Nė nepaskambino. Niekada jai neskambindavo.

„Žinau.“

„Tai nemandagu.“

„Hmm“, – sutikdamas numykė Hendrikas.

„Ar tai toji pati, kaip ir aną kartą? Man ji nepatiko. Jos kaklas per storas.“

Hendrikas nusikvatojo. Iza nejuokavo. Jis tarė: „Ne. Šįkart atsiveš naują.“ Izabelė caktelėjo liežuviu, Hendrikas šyptelėjo. „Šį kartą, kaip teigė, savo gyvenimo meilę.“

„Ar tikrai?“

„Tikrai.“ Cigaretė susmilko iki galo. Žmonės įeidavo ir išeidavo iš restorano, lydimi kostiumuoto padavėjo. Hendrikas tarė: „Tai ką, eime vidun?“

„Jo dar nėra.“

„Žinau. – Hendrikas uždarė langą. – Bet gal vis vien?“

Jie įėjo vidun. Kol pasirodė Luisas, praėjo pusvalandis, per kurį Hendrikas surūkė dar tris cigaretes, išgėrė du bokalus alaus, nesiliovė tuščiai plepėjęs, o paskui vėl ėmė svarstyti, ar nereikėtų prisijungti prie Sebastiano vykti į Paryžių pas sergančią jo motiną. Tai turėjo būti neriboto laiko viešnagė. Gydytojai neatrodė labai užtikrinti. Jis tai sakė ir vis žvilgčiojo į Izabelę taip, tarsi žinotų, jog ji nenori to girdėti, bet vis tiek

viltūsi, kad ji jam lieptų važiuoti arba nevažiuoti, kaip nors jį palaimintų ar patartų. Izabelė negalėjo. Ji tepasakė: „Daryk, kaip pats nori.“ Ji paprašė stiklinės vandens. Atsigėrė.

Tada Hendrikas paklausė: „Ar nieko tokio, jei aš kuriam laikui dingčiau?“

„Ar taip, manai, aš gyvenu? Laikau užgniaužusi kvapą iki kito tavo vizito?“

„Izabele.“

„Dabar tavęs irgi nėra. Negyveni namuose, tai tas pats, lyg būtum Paryžiuje. Galėtum...“ – Izabelė norėjo pasakyti daugiau, bet nutilo. Jai niekada neteko lankytis Paryžiuje. Žinojo, kad jis toli. Žinojo, kad kai *ju* motina susirgo, Hendrikui te-reikėjo sėsti į vienintelį traukinį ir grįžti namo, bet jis tai darė retai.

Hendrikas palietė jai ranką. „Tiek to, – ištarė jis. O tada gerokai pakiliau pridūrė: – Kol kas nesuk sau dėl to galvos, ir išvis, papasakok man ką nors naujo, ką nors įdomaus. Papasakok, kaip tavo vyras, Iza, papasakok man apie jį.“

Tai ją pribloškė. „Mano... kas?“

„Na, pati žinai. Senas geras kaimynas Johanas.“

Ją apėmė siaubingas jausmas – tarsi patekus į gėdingą situaciją, kai pernelyg apsinuogino ar pasakė ką nors ne laiku. Nekreipdama dėmesio į kaklu kylantį karštį, atsakė: „Johanas tikrai *ne* mano...“

Hendriko žvilgsnis nuklydo, o tada įsmigo į duris: štai ir Luisas. Jis šiurkščiai kalbėjosi su metrdotelium, kone persisvėręs per registratūros stalą, gestais stiprindamas savo argumentus. Naujoji jo mergina stovėjo šone, atrodė susigėdusi ir nerami, virpanti šypsena tarytum priklijuota. Jos trumpai kirpti plaukai

buvo aršiai nubalinti peroksidu, suknelė pasiūta nevykusiai – per stipriai įliemenuota, palankas netvarkingas. Veidas smarkiai įraudęs. Jos grožis buvo toks, kaip, vyrų įsivaizdavimu, turėtų atrodyti gražios moterys.

„Dieve šventas“, – sumurmėjo Izabelė, o Hendrikas prunkštelėjo. Kaip tik tuo metu Luisas pakėlė akis, kad jiems linktelėtų, rodydamas metrdoteliui. Hendrikas geraširdiškai pamojė ranka. Pora priėjo prie jų su ketvirta kėde, ir pirmas dalykas, kurį ištarė Luisas, buvo: „Jie aiškino, kad neturi pakankamai *kėdžių*, ar galite patikėti, kaip...“

„Rezervavau staliuką trims“, – nukirto Izabelė.

Luisas šlumštelėjo ant kėdės, tvarkydamasis švarką, o jo mergina liko sukinėtis be vietos – šokti nepatogų šokį su padavėju, atėjusiu su papildoma kėde: jis bandė pastumti kėdę jai atsisėsti, o ji tarsi to nesuprato, blaškėsi.

„Čia restoranas, – tarė Luisas. – Jie turėtų turėti atsarginių kėdžių.“

„Sveikas, Luisai, sveikas atvykęs“, – pasveikino ją Hendrikas. Visi aplink stalą akimirką sustingo. Tada Luisas atsakė atodūsiu, trumpu ir suirzusi atodūsiu, ir atsistojo nuo kėdės – palinko pakštelėti Izabelei, paspausti Hendrikui rankos. Nuo jo stipriai trenkė odekolonu. Jo plaukai buvo sušukuoti atgal. Kaklaraištis tvirtai užveržtas palei Adomo obuolį.

Jis pasakė: „Sveiki. Čia Eva.“

Mergina pakilo iš vietos, kad paspaustų jiems ranką. Krūtinė kliudžiusi apvertė vazelę su gėle ir aiktelėjusi „O ne!“ puolė ją statyti, o sėsdamasi netyčia timptelėjo staltiesę. Visi ant stalo gulėję įrankiai tarkštelėjo.

Hendrikas tarė: „Malonu susipažinti.“